

A Fővárosi Ítéltábla a Havas-Sághy Ügyvédi Iroda, dr. Havas-Sághy Gábor ügyvéd által képviselt felperesnek, a dr. Grébecz Kristóf jogtanácsos által képviselt I. rendű, az Országos Bírósági Hivatal; Elnöki Titkárság, Jogi Képviseleti Osztály; dr. Sári Péterné bíró által képviselt II. rendű és a dr. Fehér-Polgár Pál osztályvezető által képviselt III. rendű alperesek ellen, kártérítés megfizetése iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2012. május 23. napján meghozott, 24.P.23.345/2011/13. számú ítélete ellen, a felperes részéről 14. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 20.000 (húszezer) forint másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 130.600 (százharmincezer-hatszáz) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes végleges keresete szerint elsődlegesen a Ptk. 349. § (1) és (3) és 344. § (1) bekezdése alapján az I-III. rendű alperesek egyetemleges kötelezését kérte 1.632.123 forint és 1988. január 29-től számított törvényes kamata, valamint 196.746 forint megfizetésére. Másodlagosan a Ptk. 361. § (1) bekezdése alapján az I. rendű alperes marasztalását kérte 1.632.123 forintban és annak 1988. január 29-től 1997. január 1-ig számított törvényes kamatában.

Előadta, hogy az 1988. január 29-én megfizetett adóból túlfizetésbe került, amelyet azonban 1996. május 21-én az I. rendű alperes jogelődje törölt. A közigazgatási szerv határozatainak bírósági felülvizsgálata iránt a II. rendű alperes előtt indított eljárások során az I. rendű alperes jogelődje 196.746 forintot írt jóvá számára, de a kiszabott bírságot nem törölte, így annak összege 2007. január 1-jére 260.000 forintra nőtt. A Pest Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság Kf.25.430/1998/8. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az I. rendű alperes jogelődje által hozott határozatokat hatályon kívül helyezte és elszámolási kötelezettséget írt elő az adóhatóság részére. Utóbbi azonban évekig nem tett

ennek eleget, majd a hatályon kívül helyezett korábbi határozataival szinte azonos tartalmú határozatot hozott. E határozat ellen a felperes ismét fellebbezéssel élt, majd annak bírósági felülvizsgálatát kérte. Keresetét azonban a II. rendű alperes 3.K.26.613/2003/13. számú jogerős ítéletével elutasította, a III. rendű alperes pedig a felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította. Álláspontja szerint a kárát az I. rendű alperes azzal okozta, hogy a nem a jogerős ítéletnek megfelelően járt el. Megfelelő bizonyítást nem vett fel, és a Pp. 229. § (1) bekezdésébe ütköző módon újabb határozatokat hozott, továbbá késedelmi pótlék megfizetésére is kötelezte. A II. rendű alperes károkozását abban látta, hogy döntése során a Pp. 229. §-át és az Alkotmány 50. §-át megsértette, továbbá a bizonyítékok értékelése és a bizonyítási teher kapcsán eljárási hibákat vétett. Az eljárást pedig a Pp. 15. és 21. §-ával ellentétesen a korábbi eljárásban első fokon eljáró bíró folytatta le. A III. rendű alperes azért felel, mert a felülvizsgálati kérelmét elutasította annak ellenére, hogy a döntése alapjául szolgáló Pp. 270. § vonatkozó rendelkezését az Alkotmánybíróság 42/2004. (XI. 9.) számú határozatával megsemmisítette. Tekintettel arra, hogy a második jogerős ítéletet nem semmisítette meg, ezért nem tudta érvényesíteni az első jogerős ítélettel biztosított jogát 657.089 forint és kamatai visszafizetése tekintetében.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Ellenkérelmükben valamennyien elévülésre, és a kártérítés feltételeinek hiányára hivatkoztak. Az elévülés körében az I. rendű alperes azt emelte ki, hogy a károkozás megjelölt időpontjában hatályos Ptk. 349. § (2) bekezdése az államigazgatási jogkörben okozott károkra speciális, egy éves elévülési időt írt elő. A 260.000 forint bírság tekintetében a felperes az adóigazgatási eljárásban nem merítette ki a rendes jogorvoslati lehetőségeit. Az első jogerős ítélet pedig marasztalást nem tartalmaz, csupán az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséről rendelkezett. Mindhárom alperes hangsúlyozta, hogy a jogerőhatás folytán a bírósági határozatok helyessége a kártérítési perben már nem vizsgálható. A II. rendű alperes álláspontja szerint eljárása során a vonatkozó jogszabályokat betartotta. A III. rendű alperes pedig utalt arra, hogy határozatát az AB határozata előtt hozta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és a felperest az I. rendű alperes részére perköltség, az állam javára pedig a feljegyzett kereseti illeték megfizetésére kötelezte. Ítéletének indokolása szerint a felperes I. rendű alperessel szembeni kárigénye 1988. július 28. napján vált esedékessé. Az elévülés azonban nyugodott a III. rendű alperesnek a felperes felülvizsgálati kérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasító határozatáig. Utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság 53/1992. (X. 29.) számon a Ptk. speciális elévülési időt szabályozó rendelkezését csak a határozata közzétételével semmisítette meg. Ezért a károkozás idején még hatályos volt a Ptk. 349. § (2) bekezdése, amely az államigazgatási jogkörben okozott károkra egy éves elévülési időt állapított meg. A Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján a felperes igénye az igényérvényesítés akadályának megszűnésétől számított három hónapon belül, legkésőbb 2005. január 21-ig lett volna érvényesíthető. A keresetlevél azonban csak 2008. december 15-én érkezett a bíróságra. A felperes I. rendű alperessel szembeni követelése így elévült, az érdemben nem volt vizsgálható.

Ezzel szemben a felperes által sérelmesnek tartott határozatok közül a II. rendű alperes ítéletét 2004. május 28-án, a III. rendű alperes a végzését 2004. október 21-én hozta. Figyelemmel arra, hogy a keresetlevél beadásáig öt év nem telt el, az elévülés a felperes II-III. rendű alperesekkel szembeni kárigényének érdemi vizsgálatát nem akadályozta. Megállapította ugyanakkor, hogy a II-III. rendű alperesek által hozott határozatok tartalmi jogszerűsége a kártérítési per keretében nem volt vizsgálható. A felperes által megjelölt alperesi magatartások nem voltak jogellenesek, ezért a kárfelelősség egyéb feltételeinek vizsgálata nélkül is megállapítható volt, hogy a követelés alaptalan. Kiemelte, a felperes tévesen hivatkozott arra, hogy a megismételt eljárásban nem járhatott volna el a hatályon kívül helyezett ítéletet hozott bíró. Ilyen kizárási okot ugyanis a Pp. nem tartalmaz. A másodfokú bíróság pedig a hatályon kívül helyező végzésében a Pp. 252. § (4) bekezdése alapján nem írta elő, hogy a pert a bíróság másik tanácsa tárgyalja.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az alperesek keresete szerinti marasztalását, másodlagosan a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján az ítélet hatályon kívül helyezését kérte. Fellebbezésében kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság tévesen azonosította a kára felmerülését a kamatszámítás kezdő napjával. A kártérítési perben ugyanis az alperesek előtt folyt eljárásokban hozott téves döntésekkel kapcsolatban felmerült kárának megtérítését kívánta elérni. Kára pedig ténylegesen akkor keletkezett, amikor a III. rendű alperes eljárása folytán a II. rendű alperes határozata 2004. október 21-én jogerőssé vált. Kiemelte, hogy az I. rendű alperes 1996. május 21-ig túlfizetésként tartotta nyilván követelését. Kára esedékessége, illetve annak elévülése már csak ezért sem következhetett be. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak érdemben kellett volna vizsgálnia az I. rendű alperes kárfelelősségét, illetve a jogalap nélküli gazdagodásra alapított igényét. Fenntartotta az elsőfokú eljárás során mind szóban, mind írásban számos alkalommal részletesen kifejtett álláspontját mind a kártérítés esedékessége, mind az alperesek felelőssége és az elévülés tekintetében. Hangsúlyozta, hogy az alperesek kárfelelősségének törvényi elemei bizonyítottan fennállnak.

Fellebbezési ellenkérelmében valamennyi alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta. Az I. rendű alperes az ítélet helyes indokaira utalt. A II. rendű alperes pedig azt emelte ki, hogy a magatartásának jogellenességét a felperes nem bizonyította.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelmében vizsgálta felül, mert annak első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdése].

A fellebbezés nem megalapozott.

Az ítéltábla mindenekelőtt szükségesnek tartotta az ítéleti tényállás kiegészítését a következőkkel:

Az I. rendű alperes jogelődje által lefolytatott közigazgatási eljárásban 1997. április 8-án kelt elsőfokú határozatok 1.602.561 forint túlfizetésből a felperes átvezetésére vonatkozó kérelmét 196.746 forintot meghaladóan elutasították. A határozatok ellen a felperes fellebbezést nyújtott be, a másodfokú adóhatóság azonban 1997. július 15-én helybenhagyta az elsőfokú közigazgatási szerv határozatait. A felperes ezért a határozatok bírósági felülvizsgálatát kérte. A Budakörnyéki Bíróság pedig 17.K.16548/1997/9. számú ítéletével 1998. szeptember 14-én a keresetét elutasította. A Pest Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság viszont Kf.25430/1998/8. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és az alperes ... számú határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően hatályon kívül helyezte. Álláspontja szerint nem nyert bizonyítást, hogy a túlfizetéssel szemben mikor és milyen mértékű átvezetés vagy visszafizetés történt a felperes javára, ennek hiányában pedig a felperes igénye nem volt elbírálható. Ezért előírta a közigazgatási szervnek, hogy tisztázza a tényállást. A 2003. január 30-án meghozott új elsőfokú adóhatósági határozat ismét elutasította a felperes kérelmét. A másodfokú hatóság pedig 2003. május 8-án az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Ezt a határozatot támadta ismét a felperes a perben és kérte a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát. A K. 26613/2003. számon folyamatban volt eljárásban a Pest Megyei Bíróság 2004. május 28-án meghozott ítéletével a felperes keresetét elutasította. A III. rendű alperes pedig a 2004. október 21-én kelt Kfv. E.35.237/2004/2. számú végzésével a felülvizsgálati kérelmét a Pp. 270. § (2) bekezdése alapján hivatalból elutasította.

Az így kiegészített tényállás mellett az ítéletábra az elsőfokú bíróság döntését helyesnek találta, jogi indokait viszont csak részben osztotta.

A felperes fellebbezésében sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az elévüléssel kapcsolatos álláspontja folytán érdemben nem bírálta el az I. rendű alperessel szemben kártérítés és jogalap nélküli gazdagodás címén támasztott igényét. A fellebbezésre tekintettel ezért az ítéletábrának mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy történt olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolná. Az ítéletábra a Pp. 252. § (2) bekezdésének alkalmazására okot adó körülményt nem tapasztalt. Álláspontja szerint ugyanis amennyiben az elévülés kérdésében az elsőfokú bíróság döntése helytálló, az elsőfokú ítélet érdemben felülbírálható, mert ebben az esetben irreleváns, hogy az elévülés milyen jogcímen érvényesített igény tekintetében következett be.

Az ítéletábra abban egyetértett az elsőfokú bírósággal, hogy a felperes I. rendű alperessel szembeni követelése elévült. Az ítéletnek az elévüléssel kapcsolatos jogi indokait azonban már nem találta helytállónak. Az elsőfokú bíróság helytelenül állapította meg a követelés esedékességének időpontját, ebből következően pedig az elévülési határidő számítása tekintetében elfoglalt álláspontja sem volt helytálló.

Az ítéletábra az elévüléssel kapcsolatban alapvetően azt tartja szükségesnek rögzíteni, hogy a felperes tévesen azonosította a közigazgatási jogviszony alapján érvényesíthető igénye (adó visszatérítés) elévülését a kárigénye elévülésével. A

kártérítési igényének elévülése a Ptk. 326. § (1) bekezdése és 360. § (1) bekezdése értelmében akkor kezdődött, amikor a károsodása bekövetkezett. A felperes kárának bekövetkezését utóbb a bírósági ítélet kihirdetésének napjában (2004. május 28.), majd a III. rendű alperes felülvizsgálati döntése időpontjában határozta meg, amellyel az ítéletábra nem értett egyet.

Az esedékesség megítélése során abból kellett kiindulni, hogy a felperes állítása szerint kárát az I. rendű alperes azzal okozta, hogy az őt jogszerűen megillető 1.632.123 forint adó visszatérítésére irányuló kérelmét részben elutasította. Ugyanez az összeg képezte a jogalap nélküli gazdagodás iránti igénye alapjául szolgáló vagyoni hátrányt. Ezen tényelőadás mellett a közigazgatási szerv részéről a károkozás az első jogerős közigazgatási határozat meghozatalával, 1997. július 15-én történt. Ugyanabban az időpontban a kár (vagy vagyoni hátrány) is bekövetkezett, mert az I. rendű alperes jogelődjének a magatartása folytán a felperes elvesztette a túlfizetés, őt terhelő kötelezettségre való elszámolásának a lehetőségét a közigazgatási eljárás keretében.

A kár ezen időpontban történő bekövetkezését igazolja az is, hogy a felperest ebben a helyzetben választás illette meg. Egyfelől dönthetett volna úgy, hogy a jogerős határozat alapján a közigazgatási szerv ellen kártérítési pert indít, és ennek során bizonyítja, hogy a visszatérítési (átvezetési) kérelme elutasításával neki jogellenesen kárt okoztak. Másfelől kárának elhárítása érdekében a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát is kérhette. A felperes ezt az utóbbi lehetőséget választotta. Ez a bírósági eljárás azonban a kártérítési per szempontjából nem volt a Ptk. 327. § (1)-(2) bekezdése szerint az elévülést megszakító és újraindító ténynek tekinthető. Jelentette azonban az igényérvényesítés menthető akadályát, ami az elévülés nyugvását idézte elő a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján.

Az előbbiekből kifejtettekből egyúttal az is következett, hogy a kár bekövetkezésének időpontjában már nem volt hatályos a Ptk. 349. § (2) bekezdésének egy éves elévülési határidőt megállapító rendelkezése. Az Alkotmánybíróság ugyanis 53/1992. (X. 29.) AB határozatával azt megsemmisítette. A speciális elévülési határidő helyett ezért a Ptk. 324. § (1) bekezdésében szabályozott általános, öt éves elévülési idő volt irányadó. Mindez azt jelentette, hogy a Ptk. 326. § (2) bekezdése értelmében a felperesnek az igényérvényesítés akadályának megszűnésétől, vagyis a III. rendű alperes 2004. október 21-én hozott elutasító határozatának időpontjától számítottan nem az elsőfokú ítélet szerinti három hónap, hanem egy év állt rendelkezésére arra, hogy igényét a bíróság előtt érvényesítse. Ennek azonban az elévülés bekövetkezése szempontjából jelentősége nem volt, mert a felperes jóval 2005. október 21-ét követően indított pert az I. rendű alperessel szemben. Az elsőfokú bíróság ezért helyesen utalt a Ptk. 325. § (1) bekezdésére, amely kimondja, hogy az elévült követelést bírósági úton érvényesíteni nem lehet. Ennek következménye pedig, hogy a felperes I. rendű alperessel szembeni igénye egyik jogalapon sem volt érdemben vizsgálható.

Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy elévülés hiányában a II-III. rendű alperes esetében érdemben kellett elbírálni, hogy érvényesíthető-e velük szemben kártérítési igény a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdésének felelősségi szabálya alapján. Ebbe beletartozott a kártérítés Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott elemeinek a vizsgálata, amelyek közül a kárt, a jogellenes magatartást és az okozati összefüggést a felperesnek kellett bizonyítania.

Az ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a Bszi 7. §-a kategórikusan kizárja annak lehetőségét, hogy a fél a bírósági határozat tartalmával kapcsolatos kártérítési igényt érvényesítsen. Az Alkotmánybíróság több határozatában (pl. 778/D/2000. AB határozat, 339/B/2003. AB határozat) kifejtette, hogy a Ptk. 349. § (3) bekezdése kiterjesztett jogvédelmet biztosít arra az esetre, ha a jogerős döntésben meglévő hiba a bíróság működésével összefüggésben álló fogyatékoságok eredménye. A Bszi., valamint a jogerő csak azt zárja ki, hogy az alapperben hozott határozat újra vitássá legyen tehető, vagy azt a kártérítési keresetet elbíró bíróság megváltoztassa, hatályon kívül helyezze. Nem képezi azonban akadályát annak, hogy a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti igényt elbíró bíróság az alapperben hozott határozat tekintetében megállapítsa a jogellenességet. A kártérítés további törvényi feltételeinek a teljesülése esetén pedig a jogellenes bírósági cselekménnyel okozott kár megtérítéséről határozzon.

Nem volt tehát jogi akadálya annak, hogy a felperes arra alapítottnan kérje kárának megtérítését, hogy a bíróságok a vonatkozó anyagi vagy eljárási jogszabályokat tévesen alkalmazták. A magatartásuk felróhatósága esetén pedig a jogellenes és felróható magatartással okozati összefüggésben álló kára megtérítésére megalapozottnan tarthatott igényt.

Azt azonban a felperes megalapozatlanul állította, hogy a II. rendű alperes határozatával megsértette a Pp. 229. § (1) bekezdését. Utóbbi ugyanis a ténybeli alap és a jog azonossága esetén zárja ki az ugyanazon felek között az új kereset indítását. A felperes esetében viszont a ténybeli azonosság bizonyosan nem állt fenn, mert a két bírósági felülvizsgálat során a II. rendű alperes más-más közigazgatási határozatot vizsgált felül.

Az ítéltábla teljes egészében osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy az eljárási szabályok nem zárták ki, hogy a felperesnek a közigazgatási határozatok felülvizsgálata iránt indított mindkét keresetét - különböző szintű, de elsőfokú bíróságokon - azonos bíró bírálja el.

A Legfelsőbb Bíróság több eseti döntésében rámutatott arra (pl. BH2000. 55.), hogy a hatóságok vagy a bíróság részéről a bizonyítékok téves értékelése önmagában jogellenes és felróható magatartásnak csak abban az esetben minősülhet, ha az kirívóan okszerűtlen. A felperes bírósági felülvizsgálat iránti keresete esetében ilyen nem volt megállapítható, a második eljárás során a bíróság a bizonyítékokat okszerűen mérlegelte, megjelölte azokat a bizonyítékokat, amelyekre a visszafizetés tényét és az elszámolás eredményeként a túlfizetés hiányát állapította

meg. Mindezekre tekintettel jogellenes és felróható magatartás hiányában a felperesnek a II. rendű alperessel szemben támasztott kárigénye megalapozatlan volt.

A felülvizsgálati eljárás során a III. rendű alperes végzését 2004. október 21-én hozta, az Alkotmánybíróság pedig csak ezt követően a november 9-én kelt, 42/2004. (XI. 9.) AB határozatával semmisítette meg a Pp. 270. § (2) bekezdés a, b, ba, és bb, pontjait. A még nem létező AB határozat figyelembe vételének hiányát nem lehetett jogellenes magatartásként értékelni. Tekintettel arra, hogy a kártérítés elemeinek együttesen kell fennállniuk, és ezek egyike biztosan hiányzott, a további elemek bizonyítása a III. rendű alperes esetében sem vezethetett volna a felelősségének megállapítására.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az I. rendű alperes másodfokú perköltségét megfizetni. A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési illetéket az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint ugyancsak a felperes köteles megtéríteni.

Budapest, 2013. szeptember 3.

Világhyiné Dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

Dr. Csóka István s. k.
Sándor s. k.
előadó bíró

Dr. Lente
bíró

A kiadmány hitelül:
Hilcz Ádámné
tisztviselő